

1964 őszének időjárása

Szeptember az átlagosnál hűvösebb időjárással köszöntött be. A havi középhőmérséklet 14,5 és 17,1 fok között változott, s országszerte 1—2 fokkal maradt el a sokévi átlagtól. Legmelegebb napok 11., 12., és 15., 16-án voltak, amikor 27,2 és 30,5 fokra emelkedett a hőmérséklet. Az éjszakai legerősebb lehűlés pedig 22., 23. és 26-án lépett fel 1,4—7,8 fokos értékkel. Talajmenti fagy azonban sehol sem fordult elő.

Nemcsak hűvös volt ez a hónap, hanem csapadékban szegény is. A havi átlagot meghaladó mennyiségű eső csak a Mátrában és a Bükk-hegységben, valamint a Tiszántúl északi részén és a Mecsekben volt. A Nagy-Alföldön, a Kis-Alföldön és az északkeleti határ mentén azonban a leesett csapadék a havi átlag felét sem érte el. A havi legnagyobb csapadék a Mátrában fordult elő. A Somhegyen 16,4 mm-t mértek. A legkevesebb csapadék pedig a Pest megyei Tárnokon esett, 18,4 mm. A csapadék eloszlását a hónapon belül az jellemezte, hogy a havi összeg nagyobb esők formájában, néhány napon belül hullott le. Közben volt egy 16 napos időszak, amikor egyáltalán nem volt eső.

A szeptemberi időjárás általában kedvezőnek mondható. A csemetekertekben azonban a hirtelen lehűlés és esőtlen időszak a hosszú tenyészidejű fajok csemetéinek növekedésében megtorpanást jelentett. Különösen jelentkezett ez a nyárak esetében, mert a szeptember havi utónövekedés elmaradt.

Október elején folytatódott a hűvös időjárás, majd közepe táján kissé melegebbé vált. Újabb hűvös hullám jött a hó harmadik hetében, de azon túl voltak olyan meleg napok is, amikor a hőmérséklet az átlagot 2—4 fokkal haladta meg. Így a havi átlag 9,1 és 12,5 fok között ingadozott, ami megfelelt a sokévi átlagnak. A legmelegebb napok 7., 8., 12. és 13-án voltak 19,3—23,8 fokos hőmérséklettel. A leghidegebb éjszakák pedig 5. és 7-én jelentkeztek 1,3 és +4,5 fokkal. A hó elején és közepén —4 fokig terjedő talajmenti fagy is fellépett.

A hónapot a bőséges csapadék jellemzi. A leesett csapadék az átlagot az ország egész területén meghaladta. Sőt az Eger—Balaton vonaltól északnyugatra eső rész az átlag kétszeresénél is több csapadékot kapott. A hónap elején levő 5 nap kivételével minden nap volt csapadék az országban. 12-én Somogyban, Zalában, a Bakonyban, a Vértesben és Nógrádban 30—70 mm-nyi csapadékkal járó zivatarok voltak. A Budai-hegyekben, Marcaliban, Somogyban és Baracson jégeső is hullott. Igen csapadékos volt a Börzsöny, a Pilis és Szombathely—Mosonmagyaróvártól nyugatra eső terület. Itt a sokévi átlag háromszorosa esett. Sőt Kapuvár környékén a négyeseresét is meghaladta. A legnagyobb csapadékot Kőszegről, a Stájer-házakból jelentették, 284 mm-t. Míg a legkevesebb Tégláson esett, 41 mm.

A csaknem egész hónapot betöltő esőzés visszavetette mind a csemetekerti, mind az erdősítési munkákat.

A *november* első hete normális időjárást hozott. Utána a hónap végéig szokatlanul enyhe, szép időjárás uralkodott. A havi középhőmérséklet 5,2 és 8,1 fok között változott, 1—2 fokkal haladva meg a sokévi átlagot. Legmelegebb napok a hó utolsó napjain voltak 13,0—17,5 fokos hőmérséklettel. Ekkor az átlagnál közel 10 fokkal volt nagyobb a napi középhőmérséklet. Budapesten pl. november 25-én olyan felmelegedés volt, amilyen 1871 óta nem fordult elő.

Az éjszakai hőmérséklet jelentős ingadozást mutatott. Az abszolút minimumok 8. és 9-én, ill. 23., 27. és 28-án voltak, +10 és —5,5 fok közötti értékkel. Talajmenti fagy több ízben jelentkezett, de —8,0 fokonál sehol sem észleltek alacsonyabb radiációt.

Az enyhe napokkal egyenletes eloszlású, kis mennyiségű csapadék párosult. A havi csapadékösszeg az átlagot csak Bács-Kiskun, valamint Csongrád és Békés megye déli részén lépte túl. Az ország többi részén mindenütt átlag alatti csapadék esett. Sőt Budapest, a Bükk és a Sátor-hegység, Nyíregyháza—Túrkeve térségében, valamint a nyugati határszélen az átlag 50%-át sem érte el.

A novemberi igen kedvező időjárás így jó szolgálatot tett arra, hogy az elmaradt csemetekerti és erdősítési munkákat pótolják. Kedvező volt a bőséges magtermés begyűjtésére is és idejében lehetett a fakitermelést is megkezdeni. A száraz időjárás azonban rendkívüli módon elősegítette a rágcsáló kártevők elszaporodását.

Összegezve tehát, az elmúlt ősz időjárása erdőgazdasági szempontból kedvezőnek ítéltető meg. Igaz, hogy hátráltatta a munkák megkezdését, az októberi bőséges csapadék viszont a következő év vegetációja szempontjából igen jelentős. A november kedvező időjárásával azonban kárpótlásul szolgált. A rágcsálók inváziója folytán vi-

Hónap	M e g n e v e z é s															
	Magyaróvár	Keszthely	Szentgotthárd	Pécs	Budapest	Kalocsa	Szolnok	Miskolc	Kisvárd	Debrecen	Békéscsaba	Kékestető				
1964	Havi középhőmérséklet C° ...	15,1	15,9	14,5	16,9	16,6	16,1	14,7	15,3	15,3	16,0	10,6				
	Elterés a sokévi átlagtól C°	-1,0	-1,1	-0,7	-1,0	-0,7	-1,0	-0,9	-1,2	-0,7	-1,1	-1,5	-0,9			
	Abszolút max. C°	28,8	27,4	28,0	30,5	29,0	28,2	29,5	27,5	27,2	29,0	29,0	21,4			
szept.	Abszolút min. C°	12	15	12	16	12	11,16	16	12	16	16	16	16			
	Abszolút min. nap	4,4	6,0	3,8	7,8	6,7	6,5	4,0	4,3	4,0	3,2	4,1	1,0			
	Havi csapadékösszeg mm	26	22	22	23	22	23	22	14	14	20	20	22			
okt.	Elterés a sokévi átlagtól Napcsúts havi összege óra ...	+13	+36	+17	+33	+11	-7	+18	+54	+2	+45	-3	+87			
	Havi középhőmérséklet C°	9,2	10,4	9,1	12,1	11,0	11,4	11,0	10,0	10,5	10,6	11,3	6,6			
	Elterés a sokévi átlagtól Abszolút max. C°	-1,0	-0,7	-0,6	+0,3	-0,3	0,0	+0,2	+0,5	+0,5	+0,4	-0,1	+0,3			
nov.	Abszolút min. nap	20,5	20,0	19,3	23,4	20,8	22,0	22,4	21,2	23,3	21,8	23,3	15,5			
	Abszolút min. nap	7	7	7	12	8	12	12	6	13	12	12	27			
	Abszolút min. C°	-1,3	1,4	-0,5	4,2	3,7	2,3	1,0	-0,2	0,3	-0,1	-0,2	0,1			
nov.	Havi csapadékösszeg mm	5	5	5	18	5	5	5	8	7	7	5	19			
	Elterés a sokévi átlagtól Napcsúts havi összege óra ...	137	129	188	118	113	88	75	63	71	74	79	196			
	Havi középhőmérséklet C°	+81	+71	+118	+54	+57	+35	+31	+14	+20	+25	+31	+123			
nov.	Abszolút min. nap	108	93	89	112	104	112	127	114	124	129	128	126			
	Havi középhőmérséklet C°	6,4	7,2	6,5	8,1	7,6	7,4	6,9	5,6	5,2	5,9	6,8	1,2			
	Elterés a sokévi átlagtól Abszolút max. C°	+1,3	+1,5	+1,9	+1,9	+1,8	+1,6	+1,7	+1,5	+1,7	+1,0	+1,0	+0,3			
nov.	Abszolút min. nap	14,8	16,4	16,6	16,0	14,3	15,3	15,2	15,7	13,5	15,5	15,1	6,3			
	Abszolút min. nap	29	29	21	15	17,25	29	26	25	25	30	29	12			
	Abszolút min. nap	-2,7	-1,0	-2,3	-1,2	-0,6	1,0	-3,1	-3,5	-2,1	-5,5	-2,9	-5,6			
nov.	Havi csapadék összeg mm ...	8	8	8	23	8	23	8	27	28	8	23	19			
	Elterés a sokévi átlagtól Napcsúts havi összege óra ...	26	36	25	-36	21	48	24	14	28	27	44	41			
	Havi középhőmérséklet C°	-27	-26	-37	-36	-48	-15	-30	-41	-23	-26	-13	-51			
	45	63	65	56	67	50	—	75	62	75	63	72				

szont mind az őszi vetésekben, mind a tárolt magvakban igen jelentős egérkárral kell számolni.

Kárt okozhat a makk tárolásában az is, hogy az októberi esők miatt nem lehetett azt szakszerűen előkészíteni, s nagyobb víztartalommal került a téli tárolóba, mint kívánatos lett volna. Védelmi vonatkozásban még arra is rá kell mutatni, hogy a szeptemberi véralbuminos kenést a sok októberi eső lemosta, s a védekezés esetleg hatástalanabb lesz.

A fakitermelés vonatkozásában az időjárásnak különösebb jelentősége nem volt. Az októberi csapadék viszont súlyos következménnyel járt a szállításra. A felázott utak a már kedvező novemberi időjárásban sem tudtak felszáradni, s a szállításban emiatt érzékeny lemaradás következett be.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

Az erdősítési munkák gépesítése és minőségének fokozása Ukrajnában

1964. október 14—17 között Moszkvában a Szovjetunió Tervhivatala Fakitermelési-, Cellulóz-papír- és Fafeldolgozóipari, valamint Erdőgazdasági Bizottsága értekezletet rendezett az erdősítési munkák gépesítése és kemizálása, valamint minőségének fokozása kérdésében. Az értekezleten többek között előadást tartott *B. N. Lukjanov*, az Ukrán Szocialista Tanács Köztársaság Erdőgazdasági és Fakitermelési Főigazgató-ságának a vezetője.

„Ukrajna — mondotta — fában szegény ország, faszükségletének mindössze 30—40%-át tudja saját erdeiből fedezni. Ezért az erdőgazdaság fejlesztésének és különösen a mesterséges erdősítésnek itt nagy a jelentősége.” Évenként 147 000 ha erdősítést végeznek, ezen belül az állami erdőgazdaságok 114 000 ha-t, ami 2,5—3-szorosa az évi vágásterületnek (40—44 000 ha).

Nagy figyelmet fordítanak a gyorsannövő fafajok elterjesztésére. 1965-ig 750 000 ha-t telepítenek belőlük. Ezekből évente hektáronként legalább 10 m³ növedéket várnak. A gyorsannövők közé sorolják a vörösfenyőt, a nyárákat, a faalakú fűzeket, a lucfenyőt, az akácot, a nyírt, az égert és adott termőhelyeken a sima- és erdeifenyőt. A legfontosabbak ezek közül kétségtelenül a nyáarak, amelyek jó termőhelyeken 20 m³/ha évi növedéket is adnak. Az elmúlt 7 évben 90 000 ha új nyárust telepítettek, ezen belül 55 000 ha-t az állami erdőgazdaságok területein. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a nyáarak termesztésével csak jó vízgazdálkodású, tápanyagban gazdag talajokon, fejlett agrotechnika és erdőművelési eljárások alkalmazása esetén célszerű foglalkozni.

A kolhozok földjein évente 30—35 000 ha eróziógátló erdősítést (főként homokkötést) végeznek. Mint hiányosságot említette meg Lukjanov, hogy ugyanakkor a mezővédő erdősávok létesítése terén az utóbbi években a tervet a kolhozok csak 25—40%-ban teljesítették.

Rendkívül nagy szerepet játszanak Ukrajna erdőgazdaságában a városok körüli zöldövezetek, parkerdők; ezek foglalják el az állami erdőterület egy hetedét. Ezek létesítésekor az esztétikai szempontok az uralkodók, de figyelmet szentelnek a különösen értékes fafajok pl. a diófélék, az amúri parafa, a duglaszfenyő stb. elterjesztésének is.

Az évi erdősítés több mint $\frac{2}{3}$ -a köves kopárokon, szikeseken, sovány száraz homokon és mezőgazdasági termesztésre alkalmatlan földeken történik. Ezek a területeken az erdész kezében az agrotechnika a döntő tényező. A kopár, meredek hegyoldalakon évente 2000 ha terraszt képeznek ki, a síkságok terméketlen földjein évente 15 000 ha mélyszántást végeznek, a homokokat évente 10—11 000 ha-on 60—80 cm mélyen, kormánylemez nélküli ekékkel fellazítják. Erdősítéskor 2,4—3,0 m széles sorközöket hagynak a csemeték jobb víz- és tápanyagellátása, valamint a sorközi ápolás biztosítása céljából. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen erdősítések a Dél szárazságra hajló vidékein 1,5—3-szor gyorsabban nőnek és hamarabb záródnak. Az